

# **Rapportage** Monitor keuzedelen en mbo-certificaten

**Meting 9 – december 2023**

**Toetsingskamer SBB**



# Inhoud

<b>Samenvatting</b>	<b>3</b>
<b>1 Inleiding</b>	<b>6</b>
<b>2 Ontwikkelingen in het register keuzedelen</b>	<b>7</b>
2.1 Keuzedelen per sector	8
<b>3 Aanbod en gekozen keuzedelen</b>	<b>10</b>
3.1 Deelname aan de monitor	10
3.2 Uitgangspunten bij de monitor	10
3.3 Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen	11
3.4 Keuzedelen in aanbod en gekozen per leerweg	11
3.5 Benutting keuzedelen per niveau	12
3.6 Benutting keuzedelen per sector	13
3.7 Meest en minst benutte keuzedelen in aanbod scholen	13
3.8 Ontwikkeling keuzedelen gekozen door aantallen studenten	14
3.9 Gemaakte keuzes in de keuzedeelverplichting	15
3.10 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is	17
3.11 Gebruik certificaten voor beroepsgerichte onderdelen	19
3.12 Langdurig niet-benutte keuzedelen	21
3.13 Niet-gekoppelde keuzedeel – kwalificatie combinaties in het aanbod	22
<b>4 Resultaten voor keuzedelen</b>	<b>23</b>
4.1 Resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen	23
4.2 Resultaten behaald op keuzedeelverplichting	24
<b>5 Bijlage 1: Verantwoording opzet onderzoek en gehanteerde begrippen</b>	<b>27</b>
5.1 Bewerking bronbestanden	27
5.2 Kwaliteit van de gegevens	27
5.3 Begrippen en definities	28
<b>6 Bijlage 2: Overzicht meerjarig niet benutte keuzedelen</b>	<b>31</b>
<b>7 Bijlage 3: Deelnemers monitor keuzedelen</b>	<b>32</b>



## Samenvatting

In 2023 heeft SBB de negende monitor keuzedelen en mbo-certificaten uitgevoerd. Dit jaar is de monitor voor het eerst bijna geheel door SBB zelf gedaan. DUO heeft zijn werkzaamheden overgedragen aan SBB en heeft SBB bijgestaan bij de inrichting en uitvoering van de monitor.

In de monitor beschrijven we de ontwikkelingen in het register keuzedelen en certificaten en monitoren we het gebruik van de keuzedelen en mbo-certificaten in het mbo. Dit vullen we aan met de behaalde resultaten op keuzedelen en certificaten die door scholen uitgewisseld worden met het ROD.

Naast een algemene rapportage wordt er een dashboard keuzedelen en certificaten ontwikkeld waarin meer gedetailleerd inzicht gegeven wordt over het gebruik van de keuzedelen en certificaten. Daarnaast krijgen alle deelnemende scholen een instellingsrapportage en worden er ten behoeve van de sectorkamers en marktsegmenten sectorrapportages opgesteld.

Hieronder de belangrijkste bevindingen van deze 9<sup>de</sup> monitor.

### **Ontwikkelingen in het register keuzedelen: geleidelijke stijging richting 1400 keuzedelen**

In oktober van 2023 telt het register keuzedelen bruto 1373 keuzedelen. 150 keuzedelen daarvan zijn uitgefaseerd. Netto bevat het register 1223 keuzedelen. De sector TGO is de sector met de meeste keuzedelen: 401.

Het afgelopen jaar kwamen er 71 keuzedelen bij. Je ziet een geleidelijke daling van de aanwas van keuzedelen in het register.

### **Deelname aan de monitor: daling zet door**

Er is helaas sprake van een daling van de deelname aan de monitor. Het aantal onderwijsinstellingen dat deelnam is gedaald naar 29. Met name de deelname van de beroepscolleges en de nbi's is sterk gedaald. Naast 24 roc's deden 3 vakcolleges, 1 aoc en één nbi mee aan de monitor. Wellicht heeft dat te maken met de overgang van DUO naar SBB. Hoe dan ook: SBB gaat zijn uiterste best doen om de deelname aan de 10<sup>de</sup> monitor weer te laten stijgen.

Het gevolg van die daling is dat de cijfers over het gebruik van de keuzedelen en certificaten over de hele linie lagere cijfers laat zien en dus een minder compleet beeld laat zien van het gebruik van keuzedelen en certificaten. Dat wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de cijfers over behaalde resultaten.

### **Benutting keuzedelen: lichte relatieve daling**

Op het meetpunt voor de monitor (augustus 2022) zaten er 1309 keuzedelen in het register. 1025 daarvan zaten (78%) in het aanbod van de deelnemende scholen en 892 (68%) daarvan zijn ook gekozen door studenten.

Wanneer je kijkt naar de benutting van keuzedelen per leerweg, zie je in lijn met vorige metingen dat het grootste aandeel keuzedelen te vinden is in het aanbod van de bol-opleidingen (873). Opvallend blijft het grote verschil tussen het aanbod en de gekozen keuzedelen in de derde leerweg: er worden 240 keuzedelen aangeboden, maar bij de deelnemende scholen aan de monitor zijn er slechts 103 gekozen. Vraag en aanbod lijken nog niet goed aan te sluiten op dit punt.

We kijken ook naar de benutting van de keuzedelen per sector. In lijn met de vorige meting zie je een bijna maximaal gebruik van de keuzedelen bij de sectoren Zorg, welzijn en sport, ICT en creatieve industrie en Zakelijke dienstverlening en veiligheid en een relatief lagere benutting bij de sectoren Specialistisch vakmanschap, Techniek en gebouwde omgeving en Voedsel, groen en gastvrijheid. De lager benutting bij Specialistisch vakmanschap en (met name) VGG is ook te verklaren door de lagere deelname van de vakopleidingen en aoc's.



## **Benutting certificaten**

Er zijn twee soorten certificaten: certificaten verbonden aan keuzedelen en certificaten verbonden aan beroepsgerichte onderdelen.

### **1. Benutting certificaten voor keuzedelen: goede benutting voor derde leerweg**

We zien een stijging van 235 naar 260 keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden. De sector Techniek en gebouwde omgeving heeft de meeste certificaten verbonden aan keuzedelen (88), gevolgd door Zorg en welzijn (48) en ICT en Creatieve industrie (41).

We zien dat certificaten voor keuzedelen goed benut worden voor de derde leerweg: Als er een keuzedeel gekozen werd in de derde leerweg dan was dat in tweederde geval een keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden. Dat terwijl in het gehele register aan een op de vijf keuzedelen een register verbonden is.

Een andere bewijs voorde goede benutting van deze certificaten komt uit de door DUO aangeleverde resultaten op keuzedelen. Daaruit blijkt dat bij het onderwijs dat in de derde leerweg *niet* gericht is op het behalen van het diploma zo goed als alle deze deelnemers een keuzedeel volgden waar een certificaat aan verbonden is.

Met andere woorden: onderwijs en bedrijfsleven herkennen de keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden als relevant voor om- en bijscholing. Maar in absolute getallen gaat het nog om geringe aantallen deelnemers.

### **2. Benutting certificaten voor beroepsgerichte onderdelen: stijging benutting maar nog geringe aantallen deelnemers**

Het register bevat op dit ogenblik (bruto) 125 certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. Netto zijn het er 101. Dat grote verschil is te verklaren doordat deze certificaten in onderhoud gaan zodra het dossier waaruit het is samengesteld in onderhoud is geweest. De meeste certificaten zijn ontwikkeld voor de sectoren TGO, ZWS en VGG. Voor de monitor gaan we uit van de peildatum 1 augustus 2022. Toen zaten er 90 certificaten in het register. Er is dus sprake van een stijging van meer dan 30%.

Van deze 90 zijn er 39 gekozen in het onderwijs bij de scholen die deelnemen aan de monitor (43%). Er zijn grote sectorale verschillen in de benutting. De benutting is 100% bij de sector Zorg, welzijn en sport. De certificaten bij de sectoren Handel, ICT&CI en MTLM worden niet benut. Bij de sector Techniek en gebouwde omgeving ligt de benutting ook nog erg laag: 3 van de 21, oftewel 14%. Bij de sector VGG wordt een derde van de certificaten benut.

Vorig jaar telde de monitor bijna 1000 deelnemers voor certificaten voor beroepsgerichte onderdelen bij 41 deelnemende scholen. Dit jaar telt de monitor 1.195 deelnemers bij 29 deelnemende scholen. Je kunt dat positief duiden: een stijging van het aantal deelnemers met bijna 20% terwijl er minder scholen hebben deelgenomen aan de monitor. Die kleine 1200 zijn net als in de vorige monitor onevenredig verdeeld over de sectoren. 80% ervan zijn studenten in de sector ZWS, op verre afstand gevolgd door de sector VGG.

## **Behaalde resultaten op de keuzedeelverplichting: minder onvoldoende resultaten**

In de monitor analyseren we ook de behaalde resultaten. Daarbij kijken we zowel naar de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen als op de keuzedeelverplichting als geheel.

Een positieve ontwikkeling bij de resultaten op afzonderlijke keuzedelen is dat het aandeel onvoldoende resultaten geleidelijk daalt: van 14% bij de 6<sup>de</sup> meting naar 9% bij deze 9<sup>de</sup> meting. In de derde leerweg ligt dat percentage slechts op 1% onvoldoende resultaat. Als er een onvoldoende resultaat behaald is dan komt dat het meest voor bij keuzedelen met een hoog theoretisch gehalte, vooral keuzedelen bedoeld voor niveau-4 en gericht op verdieping en doorstroming naar het hbo.



Ten opzichte van de vorige meting zien we dat een kleiner aandeel studenten niet heeft voldaan aan de uren die gelden voor de keuzedeelverplichting. Daartegenover staat dat er ook een grote groep studenten is die meer uren besteedt aan de keuzedeelverplichting dan verplicht. Bij de middenkaderopleiding ligt dat zelfs op 40%, maar dit percentage is wel vertekend omdat hierin ook nog een groep studenten is opgenomen van studenten die een vierjarige middenkaderopleiding volgen waarvoor een keuzedeelverplichting van 960 uur geldt.

We signaleren tot slot dat weinig studenten zakken op basis van de keuzedeelverplichting. Dat is in lijn met de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen in de vorige paragraaf. Opvallend is de sterke daling bij de Entree-opleiding van het aandeel niet-geslaagden: een daling van 13% naar 3%, waarmee die leerweg op dit punt niet langer afwijkt van de andere leerwegen.

### **Tot slot**

Voor een meer gedetailleerd overzicht over de benutting van de keuzedelen wordt verwezen naar het dashboard keuzedelen dat gepubliceerd wordt op de site van SBB: [Monitor keuzedelen | SBB \(s-bb.nl\)](#).



# 1 Inleiding

Dit is de negende editie van de Monitor keuzedelen en certificaten. In deze rapportage geven we de bevindingen weer van de benutting van keuzedelen en mbo certificaten op basis van de uitvraag. Dit is de eerste monitor waarbij de uitvraag en analyse door SBB zelf gedaan is.

In de monitor brengen we in beeld:

- De ontwikkelingen in het register keuzedelen en mbo-certificaten
- De benutting van keuzedelen en certificaten in het onderwijs (in het aanbod en gekozen)
- De behaalde resultaten op keuzedelen en de keuzedeelverplichting

De rapportage is bedoeld voor alle partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling, beleidsvorming en implementatie van keuzedelen en mbo-certificaten.

In het hoofdstuk 2 gaan we in op de ontwikkelingen van het register zelf.

Het derde hoofdstuk geeft de bevindingen van de uitvraag weer voor het aanbod en gekozen keuzedelen. We splitsen dat uit naar thema's als benutting per sector, niveau en leerweg. Uitgebreid gaan we in dit hoofdstuk in op de benutting van de twee typen van certificaten: de certificaten voor keuzedelen en certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. Ook besteden we aandacht aan langdurig niet benutte keuzedelen en keuzedelen in het aanbod die niet gekoppeld zijn.

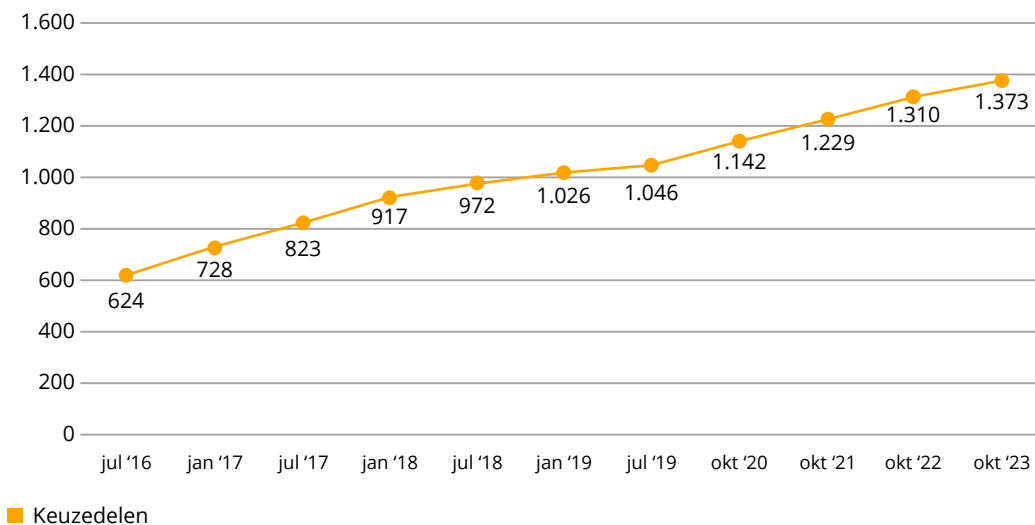
In hoofdstuk 4 gaan we in op de resultaten op keuzedelen en op de keuzedeelverplichting als geheel. Ook dat splitsen we uit naar typen keuzedelen, leerweg en niveau.

Tot slot bevat de rapportage een aantal bijlages over gehanteerde begrippen, deelnemers aan de monitor en langdurig niet-benutte keuzedelen. Deze rapportage is te downloaden op de pagina van de monitor bij SBB: [Monitor keuzedelen | SBB \(s-bb.nl\)](https://s-bb.nl), waar u ook het dashboard keuzedelen vindt waarin gedetailleerde informatie te vinden is over de benutting van keuzedelen.

## 2 Ontwikkelingen in het register keuzedelen

In 2023 is het aantal keuzedelen in het register gestegen tot bruto 1373 keuzedelen.

**Figuur 1 Ontwikkeling omvang register keuzedelen**



Het afgelopen jaar zijn er 63 keuzedelen bijgekomen. Waar er keuzedelen bij zijn gekomen zijn er ook keuzedelen uitgefaseerd. Inmiddels zijn er 150 keuzedelen uitgefaseerd. Dat betekent dat er 1223 keuzedelen in het register zitten die geen einddatum hebben.

**Tabel 1 Bruto - netto aantal keuzedelen in het register**

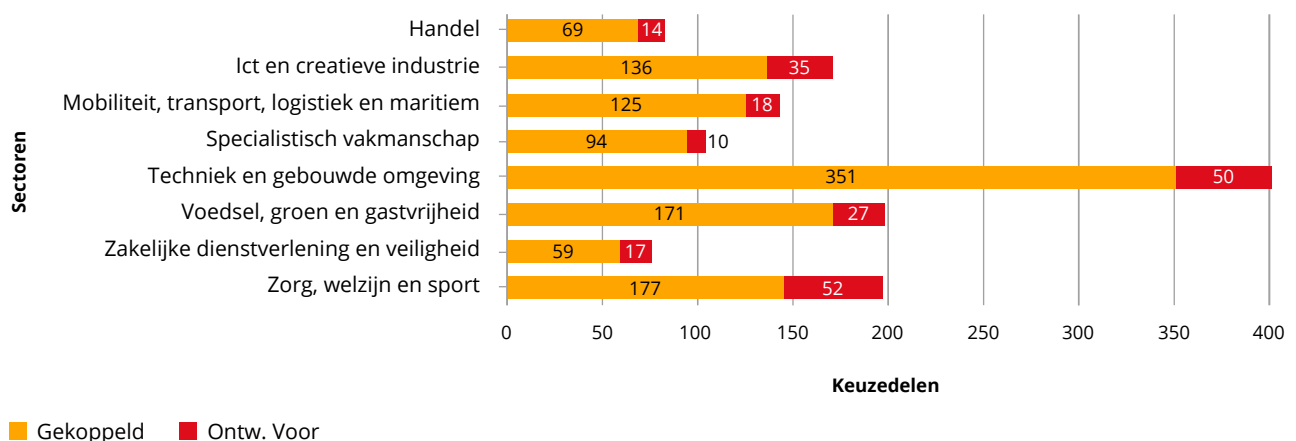
Totalen keuzedelen in het register	
Gekoppelde keuzedelen	1150
Keuzedelen ontwikkeld voor	223
<b>Bruto</b>	<b>1373</b>
Uitgefaseerd	150
<b>Netto</b>	<b>1223</b>

Over het geheel betekent het dat ongeveer 11% van het register in onderhoud is geweest.

## 2.1 Keuzedelen per sector

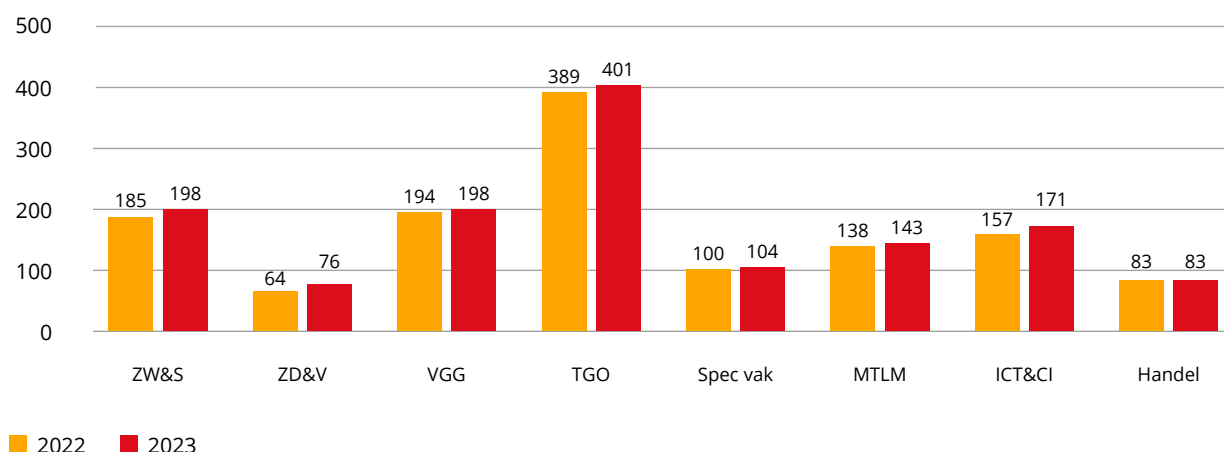
Figuur 2 laat het aantal ('gekoppelde' en 'niet-gekoppelde') keuzedelen per sector zien. De sector TGO is nog steeds de sector met de meeste keuzedelen. Maar de sector ZWS heeft wel een vergelijkbaar aantal 'niet-gekoppelde' keuzedelen, wat betekent dat die sector het snelst gegroeid is de afgelopen jaren. Hetzelfde geldt voor de sector ICT&CI.

Figuur 2 **Samenstelling keuzedelen per sector**



Sinds oktober 2020 worden nieuwe keuzedelen niet meer gekoppeld aan kwalificaties. Dat betekent dat scholen de vrijheid hebben om zelf te bepalen bij welke opleiding ze het keuzedeel willen aanbieden. Deze keuzedelen worden wel 'ontwikkeld voor' één of meerdere kwalificaties en hebben een sectorkamer als penvoerder. Figuur 3 laat de totalen zien van de keuzedelen per sector in de laatste twee metingen. Opvallend is de relatieve stijging bij ZDV (12 nieuwe, een stijging van een kleine 20%).

Figuur 3 **Ontwikkeling keuzedelen meting 8 - 9 per sector**

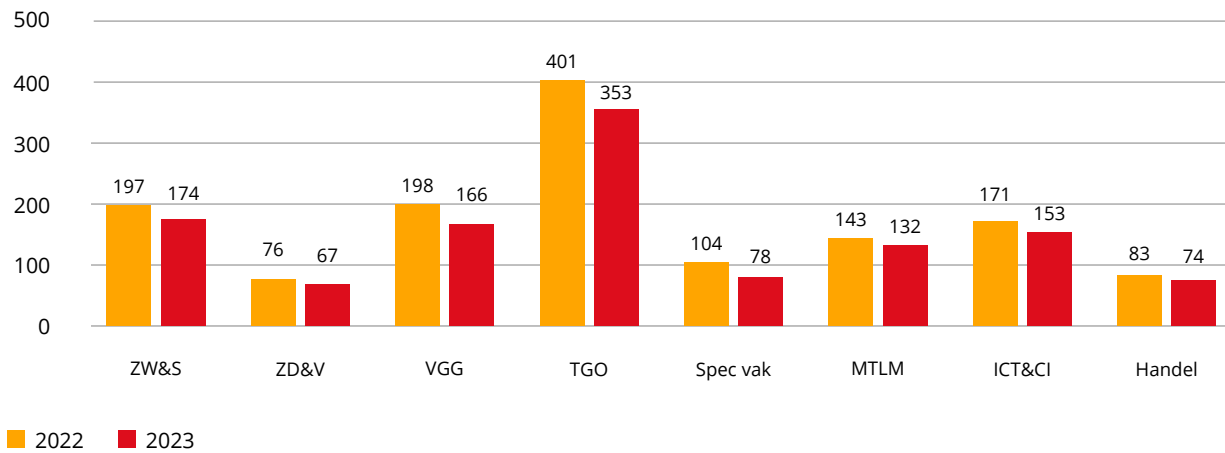






In de vorige paragraaf hebben we gezien dat circa 11% van de keuzedelen in onderhoud is geweest. Wanneer je dat uitsplitst naar sector (Figuur 4) dan zie je geringe verschillen. Bij Specialistisch vakmanschap wijkt het aandeel onderhouden keuzedelen het meest af; daar gaat het om een kwart van de keuzedelen.

**Figuur 4 Bruto - netto keuzedelen per sector**

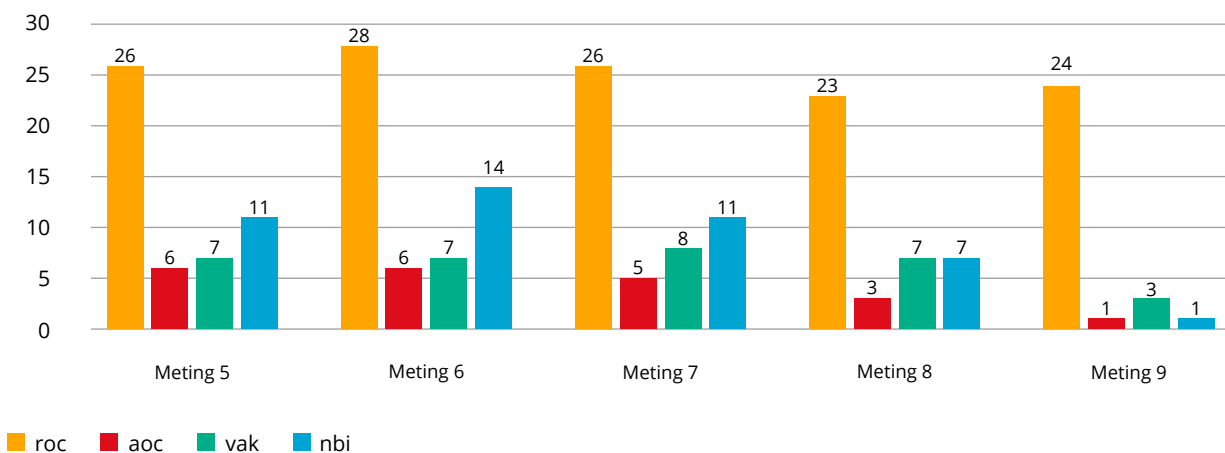


## 3 Aanbod en gekozen keuzedelen

### 3.1 Deelname aan de monitor

Ondanks grote inspanningen van SBB is de daling van de deelname aan de monitor verder gedaald in het afgelopen jaar. Dat is vooral aan de orde bij de niet-bekostigde instellingen en de beroepscolleges. Het totaal aantal scholen dat mee heeft gedaan aan de negende meting is 29 tegenover 40 in 2022.

Figuur 5 **Deelname aan de monitor: uitvraag aanbod van keuzedelen**



De daling heeft mogelijk deels te maken met de overgang van de uitvraag van DUO naar SBB. Nu al worden inspanningen gedaan om de deelname bij de volgende meting weer omhoog te krijgen.

### 3.2 Uitgangspunten bij de monitor

Drie van de kernvragen bij de uitvraag zijn:

- Welke keuzedelen zitten in het aanbod per kwalificatie/leerweg?
- Welke van deze keuzedelen zijn ook gekozen door studenten?
- Welke certificaten voor beroepsgerichte onderdelen worden gekozen in de derde leerweg?

In dit hoofdstuk geven we de ontwikkeling van het aanbod, keuze en certificaten weer. We vergelijken de uitkomsten van meting 9 met vorige metingen.

Om deze vragen te beantwoorden hebben we twee bronnen benut:

- De uitvraag onder de onderwijsinstellingen
- De resultaten op de keuzedelen en keuzedeelverplichting die de onderwijsinstelling uitwisselt met rod (Register onderwijsdeelnemers, voorheen Bron)

Het nadeel van de uitvraag is dat die niet volledig is, omdat niet alle scholen meedoen. Het nadeel van de tweede bron is dat hij niet helemaal actueel is, omdat de uitwisseling met het rod pas plaatsvindt na diplomering. Maar bij elkaar opgeteld ontstaat een redelijk compleet beeld van hoe het mbo de keuzedelen inzet.

Als peilmoment voor de uitvraag is uitgegaan van het aanbod keuzedelen per 1 augustus 2022. De rapportage geeft daarmee het overzicht van de door de geënquêteerde scholen benutte keuzedelen en certificaten in het schooljaar 2022 – 2023.

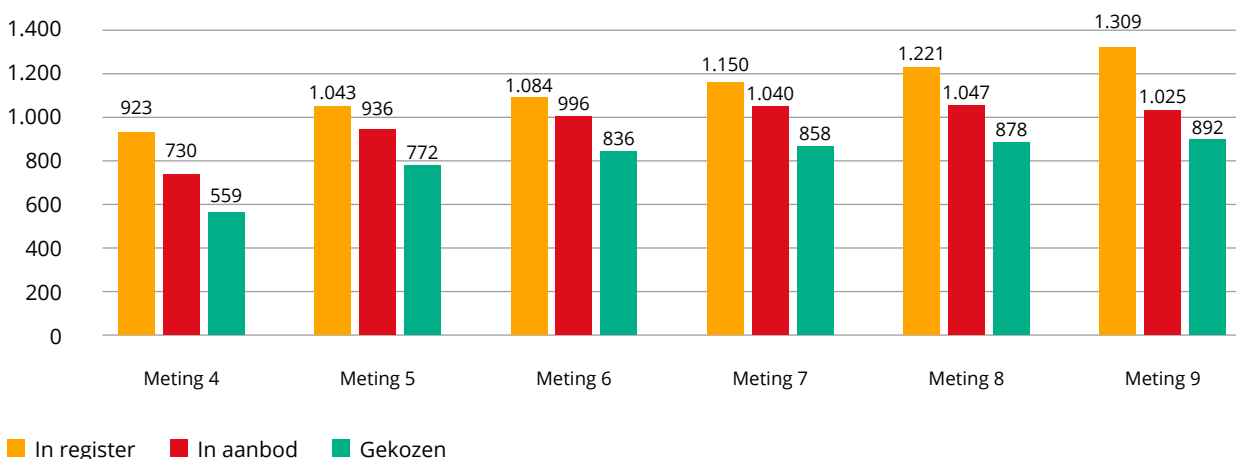
Meegenomen in het aanbod van de scholen zijn ook de keuzedelen die op dat ogenblik al geëxpireerd waren. Wanneer studenten deze keuzedelen in een vroegtijdig stadium hebben gekozen kunnen ze ook na de expiratedatum nog aangeboden worden.

In bijlage 1 van deze rapportage vindt u een uitgebreidere methodologische toelichting, evenals uitleg over de gebruikte begrippen en afkortingen.

### 3.3 Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen

Als meetmoment is het aantal keuzedelen dat in augustus 2022 in het register zaten gehanteerd. Dat waren er op dat moment 1.309. Figuur 6 laat zien dat de keuzedelen goed benut worden door de onderwijsinstellingen, al lijkt er ogenschijnlijk wel sprake te zijn van een daling van de benutting.

**Figuur 6 Keuzedelen in het register, aanbod en gekozen door studenten**

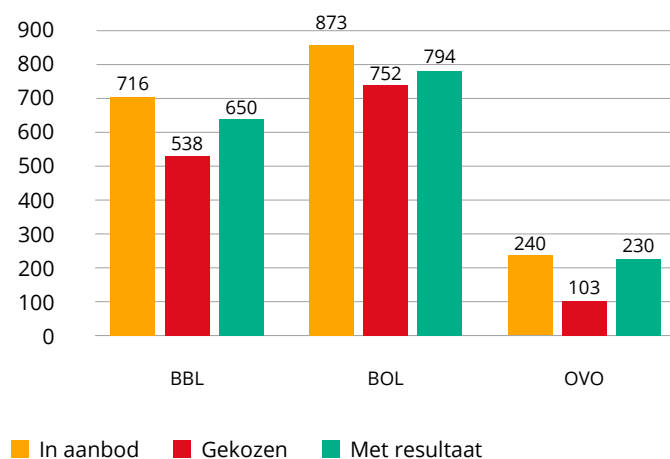


Bij de 8<sup>de</sup> meting bedroeg de benuttingsgraad van het aanbod van keuzedelen van de scholen in het register 86%; bij de 9<sup>ste</sup> meting is dat percentage gedaald naar 78%. Waarschijnlijk is de verklaring hiervoor de afname van het aantal onderwijsinstellingen dat deelnam aan de monitor, met name de daling bij de beroepscolleges (de vakopleidingen en de aoc's). Het aandeel gekozen keuzedelen is 68% van alle keuzedelen in het register en 87% van het aanbod keuzedelen in de instellingen.

### 3.4 Keuzedelen in aanbod en gekozen per leerweg

Verreweg het grootste deel van de in het onderwijs aangeboden keuzedelen wordt aangeboden in de bol: 873 van de 1.309 keuzedelen (67%); bij de vorige meting was dit aandeel 77%. De daling is te verklaren door de lagere deelname aan de monitor. Het aandeel gekozen keuzedelen is bij de bol ook wat gedaald van 64% naar 57% van het totaal aantal keuzedelen in het register op 1 augustus 2022. Het percentage door studenten gekozen keuzedelen wordt hoger wanneer je kijkt naar de behaalde resultaten. Met 'resultaten' bedoelen we de door de scholen met het rod (register onderwijsdeelnemers) uitgewisselde gegevens van de behaalde resultaten op keuzedelen. Daarbij gaat het dus om alle onderwijsinstellingen in Nederland, bekostigd en niet-bekostigd waar mbo-onderwijs aangeboden wordt. Dat zijn er in totaal 59. Wanneer je deze meetelt dan kom je op 60% benutting.

**Figuur 7 Aanbod en gekozen keuzedelen in de bol**



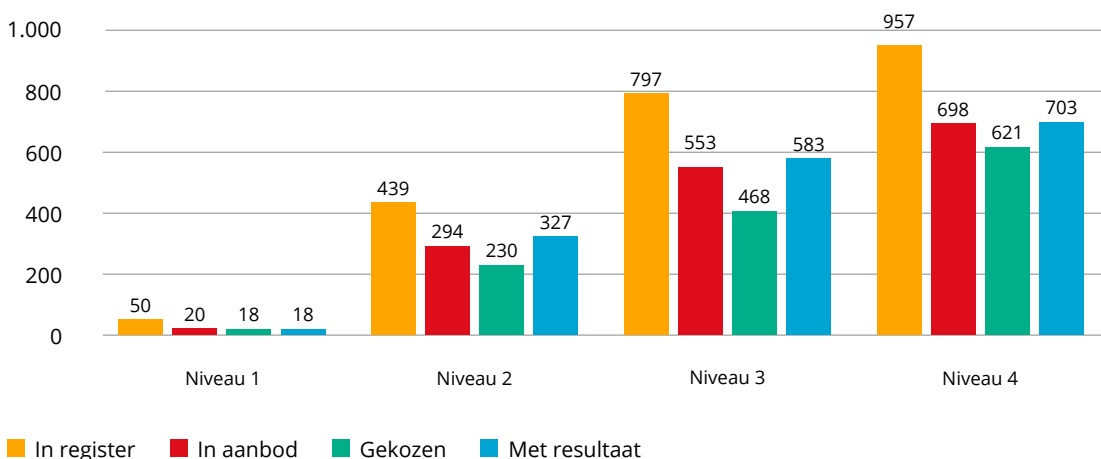
Bij de derde leerweg (Overig voltijdsonderwijs - OVO) zie je een relatief groot gat tussen de keuzedelen in het aanbod en gekozen bij de scholen die mee hebben gedaan aan de monitor. De scholen hebben bij elkaar 240 keuzedelen in hun aanbod voor de derde leerweg (18% van het totaal) en minder dan de helft daarvan is ook gekozen (8%). Dat percentage wordt omhoog gecorrigeerd wanneer de cijfers van de behaalde resultaten meegeteld wordt. Dan kom je op een benutting van 17,5%.

### 3.5 Benutting keuzedelen per niveau

In lijn met de trend in de vorige paragrafen ziet u een daling van het aandeel in het aanbod opgenomen keuzedelen per niveau en ook het aandeel gekozen keuzedelen (Figuur 8). De relatieve benutting is het laagst bij niveau 1.

Keuzedelen hebben geen zelfstandig niveau, maar zijn gekoppeld aan een niveau of zijn ontwikkeld voor een kwalificatie met een bepaald niveau. In de grafiek zijn ook de behaalde resultaten op de keuzedelen per niveau opgenomen. De behaalde resultaten hebben betrekking op alle mbo-studenten waarvan de resultaten op de keuzedelen uitgewisseld zijn met het rod.

**Figuur 8 Benutting keuzedelen per niveau**



Bij de kolom 'Met resultaat' ziet u dat over het gehele mbo genomen er meer keuzedelen gekozen zijn dan wanneer je alleen kijkt naar de scholen die deelnamen aan de monitor. De benuttingspercentages zijn:

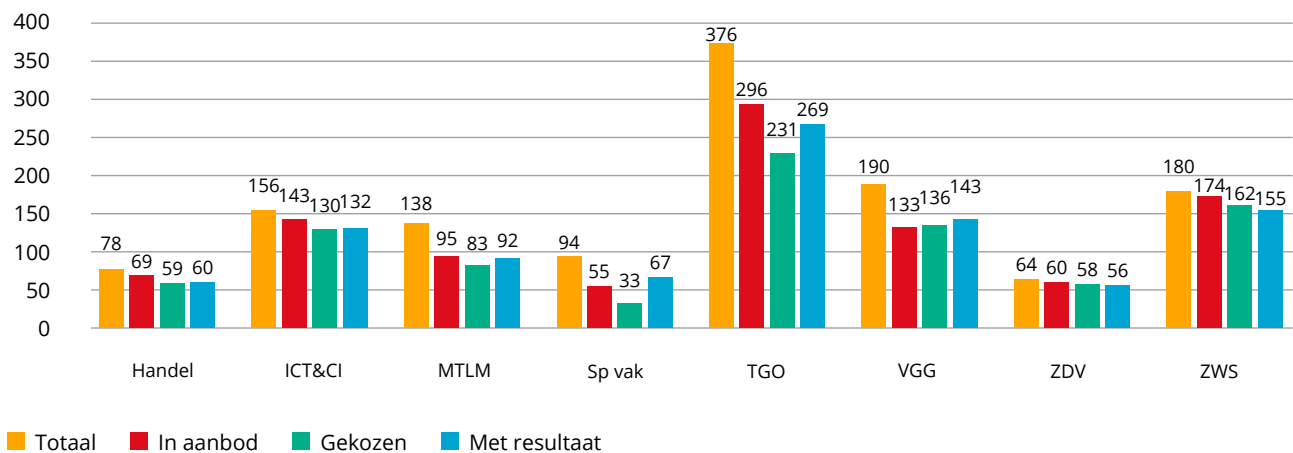
- Niveau 1: 40% in aanbod, 36% met resultaat
- Niveau 2: 67% in aanbod, 74% met resultaat
- Niveau 3: 69% in aanbod, 73% met resultaat
- Niveau 4: 73% in aanbod en met resultaat.

De relatief lage benutting van de keuzedelen ontwikkeld voor niveau 1 is in lijn met vorige metingen. De lagere benutting bij de andere niveaus verwijst vooral naar de lagere deelname van scholen aan de monitor.

### 3.6 Benutting keuzedelen per sector

Het beeld van de benutting per sector (Figuur 9) wijkt niet af van voorgaande metingen. Er is een hoge mate van benutting bij de sectoren Handel, ICT en creatieve industrie, Zakelijke dienstverlening en veiligheid en Zorg, welzijn en sport. Daarentegen is er een lagere mate van benutting bij de sectoren Specialistisch vakmanschap en Techniek en gebouwde omgeving.

Figuur 9 **Keuzedelen in register, aanbod en gekozen per sector**



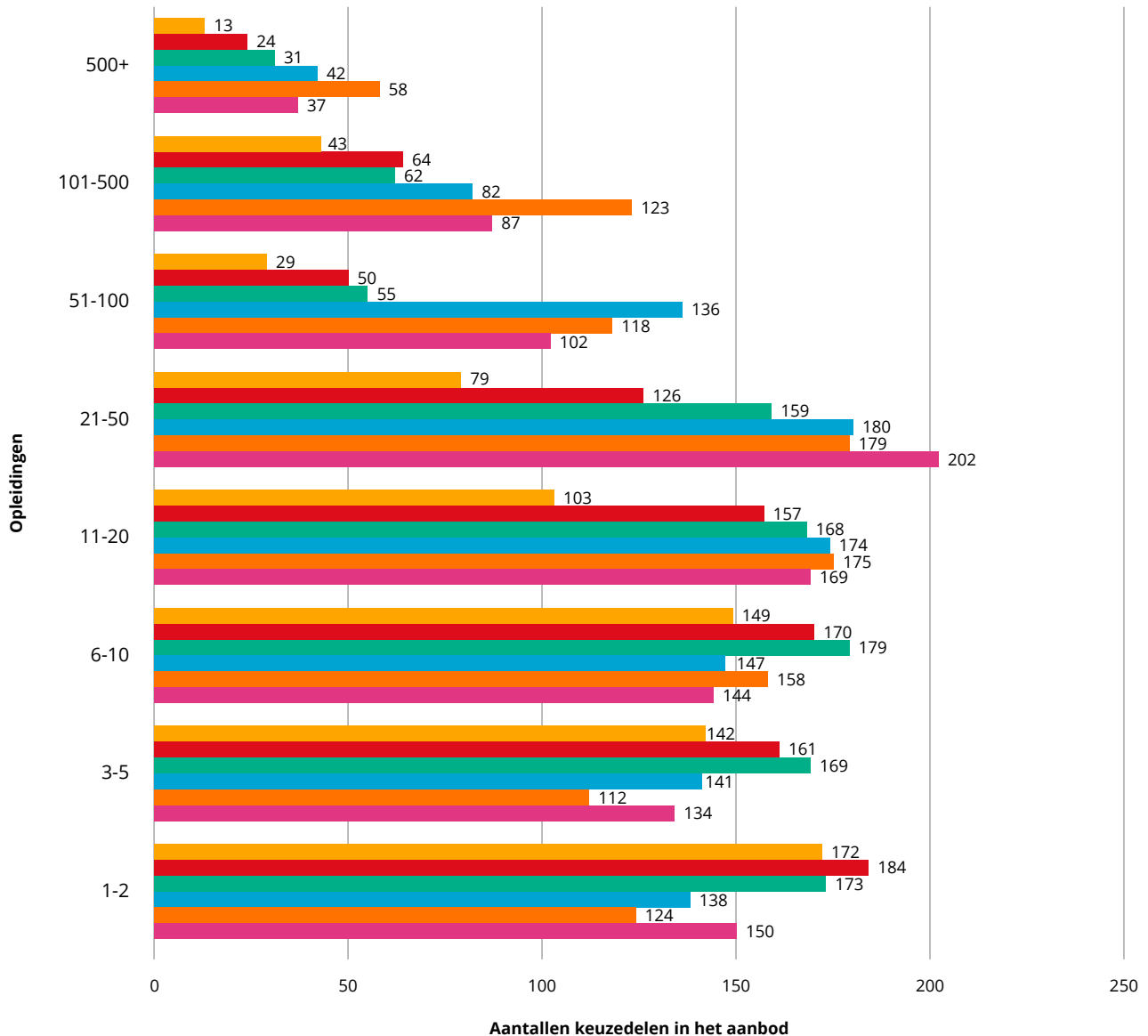
De lage benutting wordt bij een enkele sectoren gecompenseerd wanneer je de geregistreerde resultaten meeneemt. Bij Specialistische vakmanschap scheelt het zelfs 15%: 71% is gekozen op basis van alle geregistreerde resultaten tegenover 56% opgenomen in het aanbod bij de scholen in de monitor.

### 3.7 Meest en minst benutte keuzedelen in aanbod scholen

In Figuur 10 zie je ook de consequentie van de verlaagde deelname aan de monitor. De tabel laat zien op hoeveel opleidingen een keuzedeel aangeboden wordt. Je ziet dat ten opzichte van de vorige meting meer keuzedelen op slechts enkele scholen aangeboden worden en minder keuzedelen die aangeboden worden bij grotere aantallen opleidingen. Met 'opleidingen' bedoelen we een unieke combinatie brin (onderwijsinstelling) - erkende opleidingscode (opleiding) - leerweg - keuzedeel. Bijvoorbeeld: de bol opleiding Assistant Business Services bij het Deltion College.

Opvallend is dan de toename van het aantal keuzedelen dat aangeboden wordt tussen de 21 en 50 opleidingen: een toename van 23 keuzedelen waarvoor dit geldt: van 179 naar 202 keuzedelen. Tegelijkertijd zie je de daling van keuzedelen die aangeboden worden aan 50 en meer opleidingen.

**Figuur 10 Ontwikkeling aantal keuzedelen in aanbod scholen**



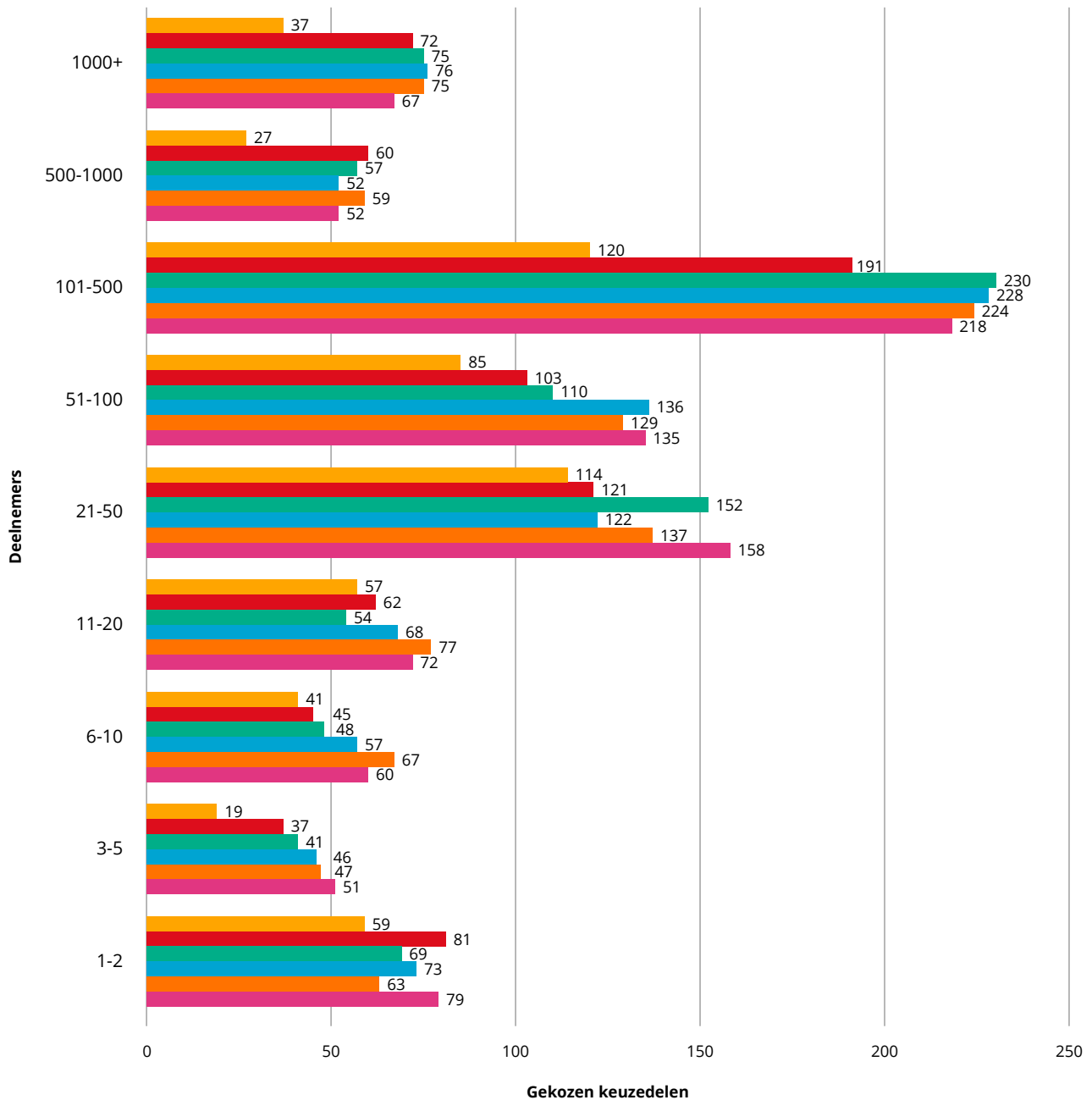
■ 4 ■ 5 ■ 6 ■ 7 ■ 8 ■ 9

### 3.8 Ontwikkeling keuzedelen gekozen door aantallen studenten

Die benutting van keuzedelen door studenten stabiliseert zich al een paar jaar. Dat is een te verwachten ontwikkeling. Het aantal deelnemers in het mbo stijgt niet; dat daalt geleidelijk. Een grotere benutting van keuzedelen door meer studenten kan dus vooral nog wanneer ze door nieuwe doelgroepen benut worden in de derde leerweg.

Figuur 11 laat zien dat er een stabiel aantal van zo'n 70 keuzedelen is dat het meest gekozen wordt door studenten. Dat zijn bovensectoraal gekoppelde keuzedelen die dikwijls aan meerdere niveaus gekoppeld zijn. Denk aan de keuzedelen Digitale vaardigheden, Duurzaamheid en mvt-keuzedelen. Het grootste aandeel keuzedelen wordt aangeboden aan 100 tot 500 deelnemers. Figuur 11 laat ook zien dat er weer een toename is van keuzedelen die slechts door 1 tot 2 studenten gekozen worden: een stijging van 63 naar 79. Dat heeft te maken met de lager deelname aan de monitor.

Figuur 11 **Kwantitatieve benutting keuzedelen door aantallen studenten**



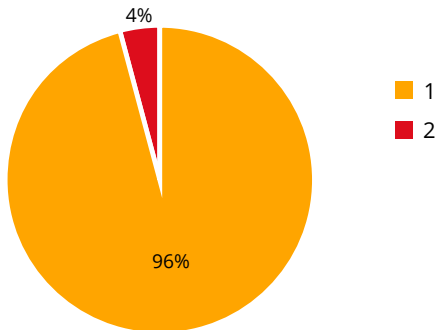
■ 4 ■ 5 ■ 6 ■ 7 ■ 8 ■ 9

### 3.9 Gemaakte keuzes in de keuzedeelverplichting

Er is ook gekeken naar het aantal keuzes voor keuzedelen die studenten maken tot op dat moment in hun opleiding. Voor een deel van de studenten geldt dus dat die nog niet voldaan hebben aan hun keuzedeelverplichting en later in de opleiding nog keuzedelen kiezen.

In lijn met vorige metingen zie je dat een respectabel aandeel studenten (4 tot 10%) meer keuzedelen kiest dan strikt noodzakelijk is op basis van de keuzedeelverplichting.

**Figuur 12 Gekozen keuzedelen door niveau-1 studenten**



Het komt ook niet meer voor dat studenten geen keuzedeel hebben gekozen bij niveau 1.

Bij niveau 2 zien we dat bijna een kwart (23%) van de studenten op het moment van de meting één keuzedeel heeft gekozen. In theorie kan daarmee voldaan zijn aan de keuzedeelverplichting, mits dit de omvang van 480 uur heeft. Waarschijnlijker is dat deze studenten in het tweede leerjaar nog een keer een keuze gaan maken. Bij elkaar heeft 11% meer keuzedelen gekozen dan wat de keuzedeelverplichting voorschrijft. Ook hier ligt het percentage lager dan bij de vorige meting: toen lag dat op 20%.

Bij niveau 3 zien we dat 56% van de studenten tot dusverre één of twee keuzedelen heeft gekozen en dus nog niet heeft voldaan aan de keuzedeelverplichting. Ruim een derde (37%) heeft 3 keuzedelen gekozen en de resterende 7% heeft 4 of meer keuzedelen gekozen.

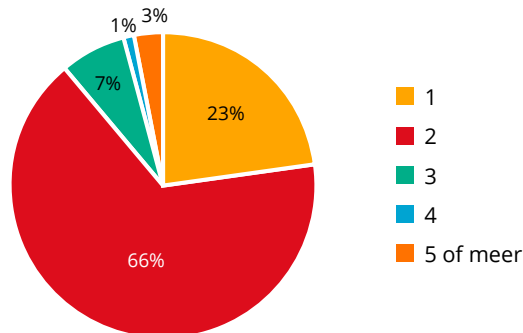
Het beeld bij niveau 4 is min of meer identiek aan dat van niveau 3. 60% heeft tot dusverre één of twee keuzedelen gekozen. Ongeveer een derde (30%) heeft 3 keuzedelen gekozen. De resterende 10% heeft 4 of meer keuzedelen gekozen.

Het beeld dat uit deze figuren voortkomt is dat een deel van de studenten meer keuzedelen kiezen dan verplicht is op basis van de keuzedeelverplichting, maar dat dit aandeel wel is gedaald ten opzichte van de vorige meting.

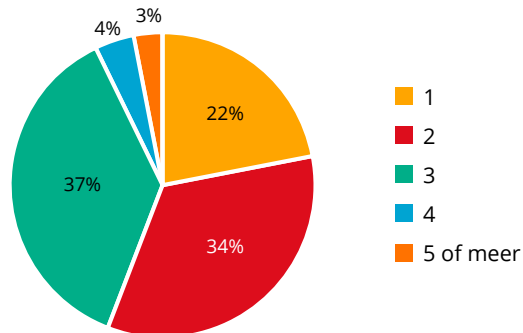
De figuren 12 tot en met 15 geven weer hoeveel keuzes voor keuzedelen studenten hebben gemaakt in hun opleiding *tot dan toe*. Dat kan dus zowel in het eerste als het derde leerjaar zijn. De figuren zeggen dus niks over of studenten hebben voldaan aan de keuzedeelverplichting.

4% van alle Entree-studenten heeft ook een tweede keuzedeel gekozen. Dat is dus meer dan wat verplicht is. Er is wel sprake van een opvallende daling: bij meting 8 lag dit percentage nog op 20%.

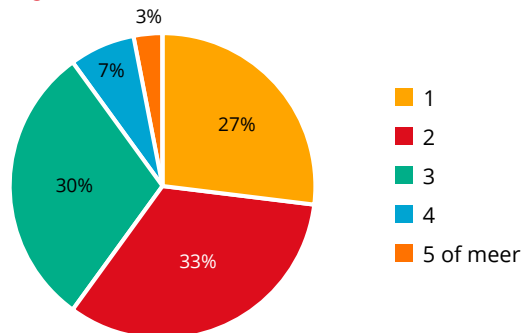
**Figuur 13 Gekozen keuzedelen door niveau-2 studenten**



**Figuur 14 Gekozen keuzedelen door niveau-3 studenten**



**Figuur 15 Gekozen keuzedelen door niveau-4 studenten**



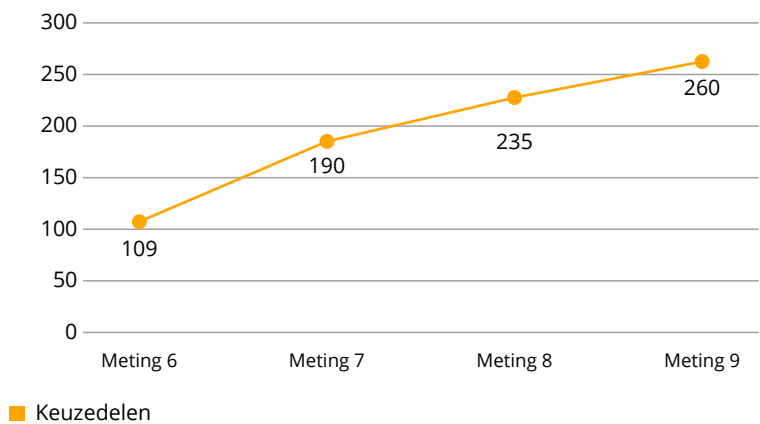


### 3.10 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is

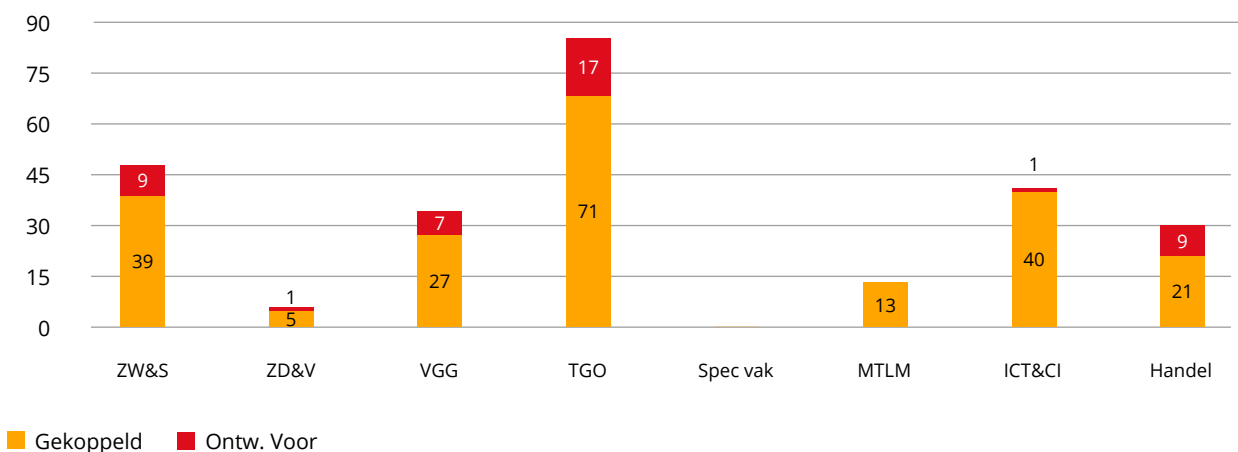
We zien een toename van de benutting van keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is: een stijging van 235 naar 260 keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden. De stijging vlakkt in relatieve zin af.

Figuur 17 laat zien dat de sector Techniek (TGO) de meeste certificaten voor keuzedelen heeft. Van de 88 certificaten zijn er 17 waarbij het certificaat verbonden is aan een niet-gekoppeld keuzedeel, oftewel een keuzedeel dat ontwikkeld is vanaf oktober 2020. De sector Specialistisch vakmanschap heeft nog geen keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden.

**Figuur 16 Ontwikkeling certificaten verbonden aan keuzedelen**

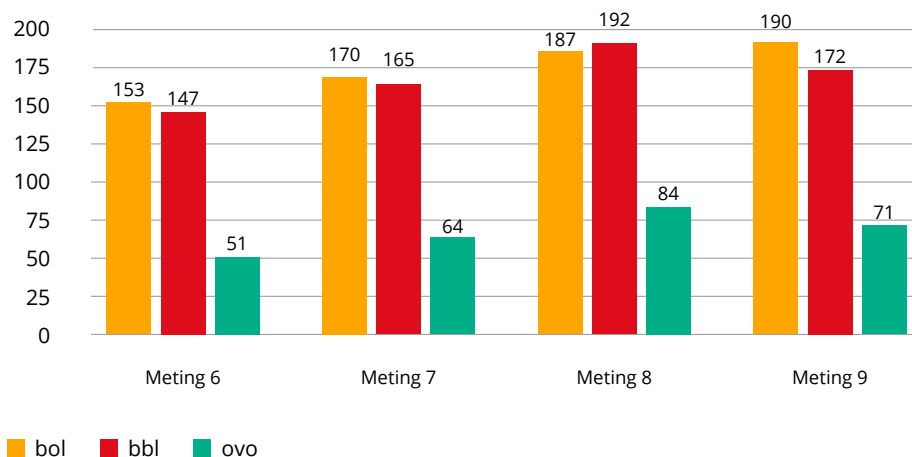


**Figuur 17 Certificaten voor keuzedelen per sector**



Uiteraard worden niet alleen certificaten voor keuzedelen opgenomen in het aanbod van de derde leerweg. Ook de reguliere keuzedelen worden erin opgenomen en hoewel er geen certificaat aan verbonden is, is het wel mogelijk dat die ook benut worden voor om- en bijscholing.

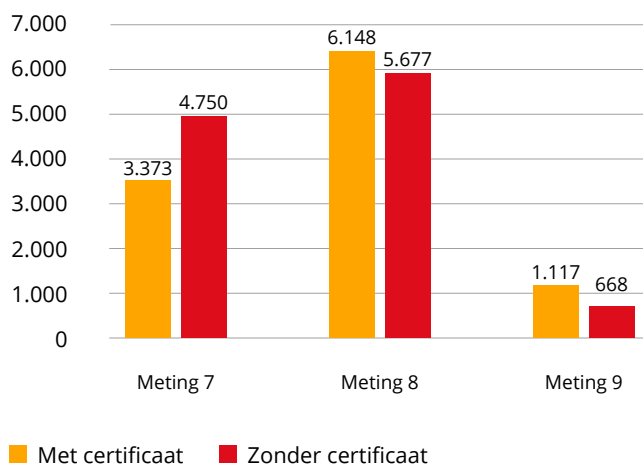
**Figuur 18 Keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden in aanbod**



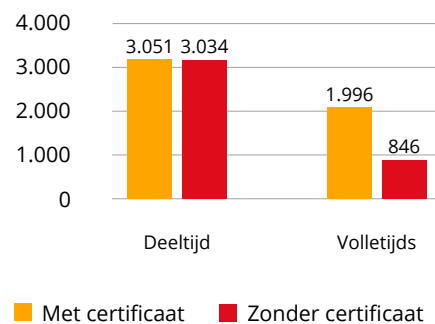
We zien een lichte daling van de benutting van de certificaten voor keuzedelen per leerweg (Figuur 18). Die daling is vooral te verklaren door de daling van het aantal deelnemers aan de monitor. Van de 235 keuzedelen in het register werden er 215 (91%) ook benut in het aanbod van onderwijsinstellingen. 71 daarvan (30% van het register en 33% van het aanbod) werden benut in de derde leerweg (ovo).

Figuur 19 laat zien dat bijna 1.800 deelnemers een keuzedeel hebben gevolgd in de derde leerweg. Dat zijn er een stuk minder dan bij de vorige meting. Dat moet komen doordat het aantal deelnemers aan de monitor is gedaald. Ruim 60% daarvan koos een keuzedeel waaraan een certificaat verbonden is. Dat percentage is met circa 10% gestegen ten opzichte van de vorige meting. Dat is een indicatie dat deze certificaten ook echt benut worden voor om- en bijscholing. In het register is het aandeel certificaten voor keuzedelen veel lager: minder dan 20%. Anders geformuleerd: in het register is aan één van de vijf keuzedelen een certificaat verbonden; in het aanbod van scholen van keuzedelen in de derde leerweg is aan drie van de vijf keuzedelen een certificaat verbonden.

**Figuur 19 Deelnemers keuzedelen in derde leerweg met en zonder certificaat**



**Figuur 20 Keuzedelen gevolgd in de derde leerweg**



Een andere indicatie voor de populariteit van de keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden in de derde leerweg, is de behaalde resultaten die opgenomen zijn in het rod. Figuur 20 laat zien dat van de ruim 5.000 behaalde resultaten op gevolgde keuzedelen in de derde leerweg 75% een keuzedeel heeft gevolgd waaraan een certificaat is verbonden. Het meest duidelijk is dat bij de leerroute odt (overig deeltijdonderwijs): onderwijs dat in de derde leerweg *niet* gericht is op het behalen van het diploma. In Figuur 20 wordt dit aangeduid als 'deeltijd'. Zo goed als alle odt-studenten volgden een keuzedeel waar een certificaat aan verbonden is.

Met andere woorden: onderwijs en bedrijfsleven herkennen de keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden als relevant voor om- en bijscholing. Maar in absolute getallen gaat het nog om geringe aantallen deelnemers.

Tabel 2 laat zien welke keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is het meest gekozen worden in de derde leerweg. Dat zijn naast enkele generieke keuzedelen vooral keuzedelen uit de zorg. In die sector worden de certificaten het meest ingezet voor om- en bijscholing.

**Tabel 2 Meest gekozen keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden**

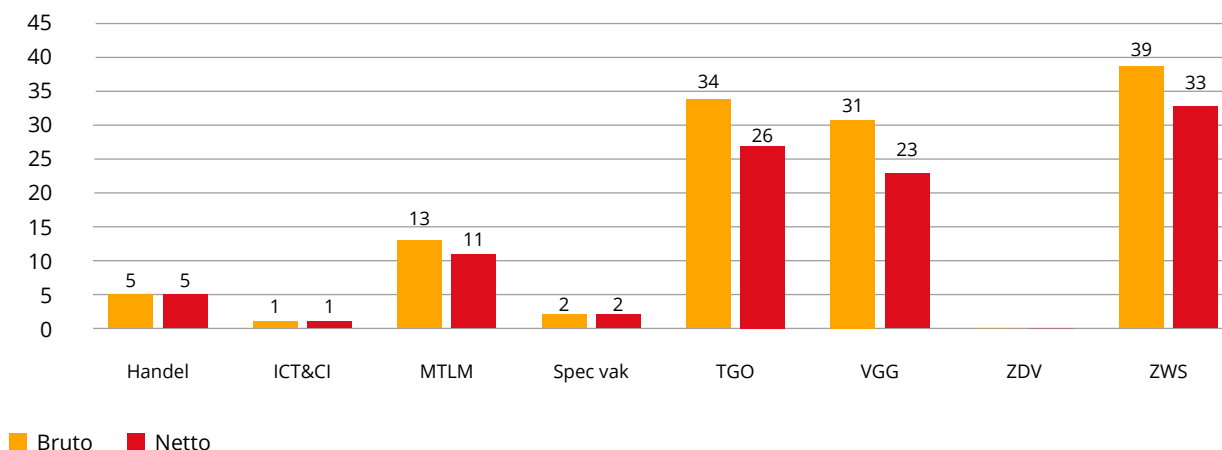
Certificaten verbonden aan keuzedelen	Gekozen
K0137 Zorg en technologie	281
K0219 Gezonde leefstijl	143
K1296 Helpende plus	93
K1006 Verdieping palliatieve zorg	73
K0905 Helpende plus	69
K0067 Mensen met niet-aangeboren hersenletsel	41
K0153 Gastvrijheid in de zorg	36
K0745 Assisteren bij zorg en welzijn	36
K0879 Specialist leesbevordering 0 tot 12 jaar	34
K0418 Verdieping meng- en scheidingstechnieken industriële processen geschikt voor niveau 3	32
K0443 Verbreding procesoperator in de productie-industrie, geschikt voor niveau 3 en 4	32
K0118 Verzorgende en verpleegtechnische handelingen	28
K0022 Digitale vaardigheden basis	26
K1049 Waterstoftechnologie	17
K0959 Duits A1/A2 in het beroepsonderwijs	16
K0119 Verplegende en verpleegtechnische handelingen	15
K0984 Engels A1/A2 in het beroepsonderwijs	14
K0902 Geriatrie revalidatiezorg	13
K0996 Peercoaching in de praktijk	13
K0432 Ervaringsdeskundigheid	11

### 3.1 Gebruik certificaten voor beroepsgerichte onderdelen

Voor de tweede keer is in de monitor de uitvraag gedaan naar de benutting van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. De benutting van deze certificaten is nog heel beperkt. De benutting is er wel bij de sectoren Zorg, welzijn en sport en Voedsel, groen en gastvrijheid. Ten opzichte van vorig jaar is er nog sprake van een geringe stijging in de benutting in absolute zin, maar wel een redelijke stijging in relatieve zin.

Het register bevat op dit ogenblik bruto 125 certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. Netto zijn het er 101. Dat grote verschil is te verklaren doordat deze certificaten in onderhoud gaan zodra het dossier waaruit het is samengesteld in onderhoud is geweest.

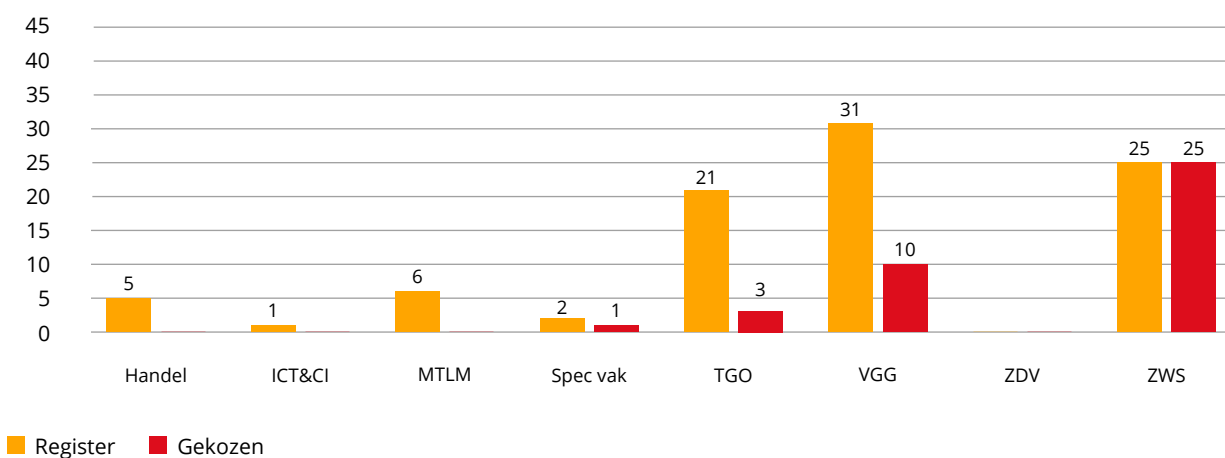
Figuur 21 laat zien dat de meeste certificaten zijn ontwikkeld voor de sectoren TGO, ZWS en VGG.

**Figuur 21 Certificaten voor beroepsgerichte onderdelen bruto - netto per sector**


Voor de monitor gaan we uit van de peildatum 1 augustus 2022. Toen zaten er 90 certificaten in het register. Er is dus sprake van een stijging van meer dan 30%.

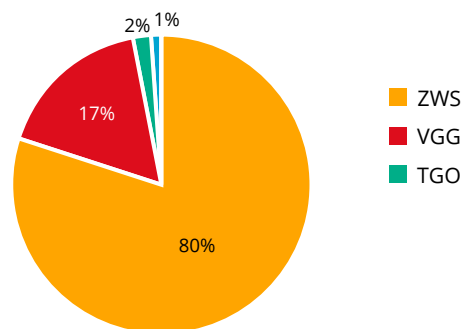
Van de 90 certificaten in het register in augustus 2022 zijn er 39 gekozen in het onderwijs bij de scholen die deelnamen aan de monitor. Een percentage van ruim 40%. Vooralsnog veel lager dus dan de benutting van de keuzedelen. Maar -zo laat figuur 21 zien- er zijn daarbij grote sectorale verschillen. De benutting is 100% bij de sector Zorg, welzijn en sport. De certificaten bij de sectoren Handel, ICT&CI en MTLM worden niet benut bij de scholen die mee hebben gedaan aan de monitor. Bij de sector Techniek en gebouwde omgeving ligt de benutting ook nog erg laag: 3 van de 21, oftewel 14%. Bij de sector VGG wordt een derde van de certificaten benut.

**Figuur 22 In register en gekozen certificaten voor beroepsgerichte onderdelen per sector**



Qua deelnemersaantallen zien we ook nog geen sterke groei. Vorig jaar telde de monitor bijna 1000 deelnemers bij 41 deelnemende scholen. Dit jaar telt de monitor 1.195 deelnemers bij 29 deelnemende scholen. Je kunt dat ook positief duiden: een stijging van bijna 20% terwijl er minder scholen hebben deelgenomen aan de monitor. Toch steekt het totaal nog wel wat schril af tegen de totalen die gelden voor de benutting van de keuzedelen.

**Figuur 23 Aandeel deelnemers per sector voor certificaten voor bg-onderdelen**



Die kleine 1.200 zijn net als in de vorige monitor onevenredig verdeeld over de sectoren. 80% ervan zijn studenten in de sector ZWS, op verre afstand gevolgd door de sector VGG.

Op 19 van de 29 deelnemende scholen aan de monitor (66%) worden certificaten voor beroepsgerichte onderdelen aangeboden. Het merendeel daarvan (ongeveer driekwart van het totaal aantal deelnemers) op 4 onderwijsinstellingen: drie roc's en één aoc.

Hieronder het overzicht van alle gekozen certificaten:

**Tabel 3 Benutting certificaten voor beroepsgerichte onderdelen**

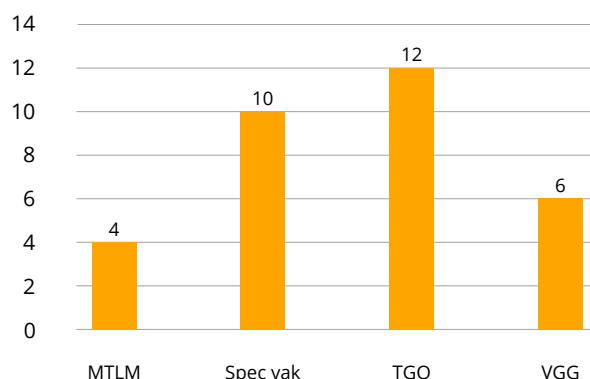
Code	Certificaat voor beroepsgerichte onderdelen	Gekozen
C0039	Individuele basiszorg verlenen	238
C0053	Individuele zorg verlenen	109
C0024	Ondersteuning thuis	78
C0033	Ondersteunen bij wonen en welbevinden	75
C0021	Koken in de horeca	67
C0003	Gewasbescherming A (uitvoeren)	54
C0040	Individuele ondersteuning van de cliënt met (verstandelijke) beperking	54
C0100	Ondersteunen bij participatie, wonen en huishouden in de maatschappelijke zorg	54
C0098	Individuele ondersteuning en zorg in de maatschappelijke zorg	46
C0108	Zorgdragen voor het ondersteuningsproces in de maatschappelijke zorg	37
C0094	Coördineren en organiseren in de maatschappelijke zorg	33
C0092	Borgen van professionalisering en kwaliteit in de maatschappelijke zorg	32
C0103	Organiseren en begeleiden in de maatschappelijke zorg	32
C0012	KBA (Knaagdierbeheersing Agrarische Bedrijven)	27
C0013	MW (Mollen- en Woelrattenbestrijding)	25
C0042	Ondersteuning aan cliënten met (verstandelijke) beperking in hun omgeving	24
C0062	Coördinatie en organisatie in de GHZ	24
C0066	Kwaliteitszorg en werkbegeleiding in de GHZ	24
C0069	Plannen van ondersteunende begeleiding en zorg	24
C0063	Coördineren van leertrajecten van (nieuwe) medewerkers en stagiairs	21
C0009	Zorgplan ontwikkelen	17
C0023	Meewerken in de productie	15
C0004	Gewasbescherming B (bedrijfsvoeren)	14
C0007	Houder van honden en katten	13
C0059	Individuele ondersteuning in de maatschappelijke zorg	11
C0054	Basis voor deskundige zorg (versie 2)	11

### 3.12 Langdurig niet-benutte keuzedelen

Nog steeds is er een heel klein percentage keuzedelen in het register dat langdurig niet benut wordt. Dit zijn keuzedelen die de afgelopen vier jaar of langer nooit opgenomen zijn in het aanbod of gekozen zijn bij de scholen die deelgenomen hebben aan de monitor. Het gaat om 32 keuzedelen, 2,3 % van het totaal.

Figuur 24 laat zien dat het penvoerderschap voor deze 32 keuzedelen ligt bij een viertal sectorkamers. Aan deze sectorkamers wordt de vraag voorgelegd of deze keuzedelen behouden moeten blijven voor het register. In bijlage 2 is een tabel opgenomen van deze keuzedelen.

**Figuur 24 Langdurig niet benutte keuzedelen**



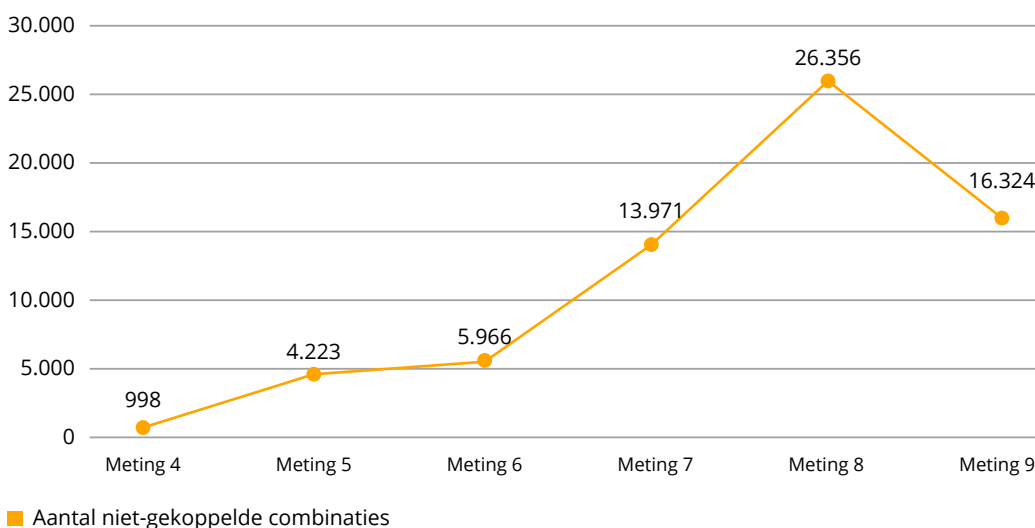
■ Langdurig niet benut

### 3.13 Niet-gekoppelde keuzedeel – kwalificatie combinaties in het aanbod

Tot schooljaar 2025-26 geldt nog steeds de verplichte koppeling tussen keuzedelen en kwalificaties voor alle keuzedelen die ontwikkeld zijn tot oktober 2020. Maar lang niet alle onderwijsinstellingen houden zich aan die regels en bieden ook combinaties aan die niet toegestaan zijn. Dat gebeurt deels per ongeluk als administratieve fout en deels willens en wetens.

Figuur 25 laat zien dat scholen voorsorteren op het loslaten van de koppeling getuige de sterke stijging de laatste twee jaar van het aantal keuzedelen dat niet aangeboden mag worden bij een opleiding omdat ze niet gekoppeld zijn. Ten opzichte van vorig jaar is er sprake van een daling. De inschatting is dat die daling eerder te verklaren is door de daling van het aantal deelnemende scholen aan de monitor dan doordat scholen de regels voor koppeling nu beter handhaven.

Figuur 25 **Niet-gekoppelde combinaties in het aanbod**



Bij nadere bestudering van de cijfers blijkt dat het vooral enkele roc's zijn die niet toegestane combinaties aanbieden. Dat bevestigt het beeld dat deze scholen bewust kiezen de regels ten aanzien van koppelingen te negeren.

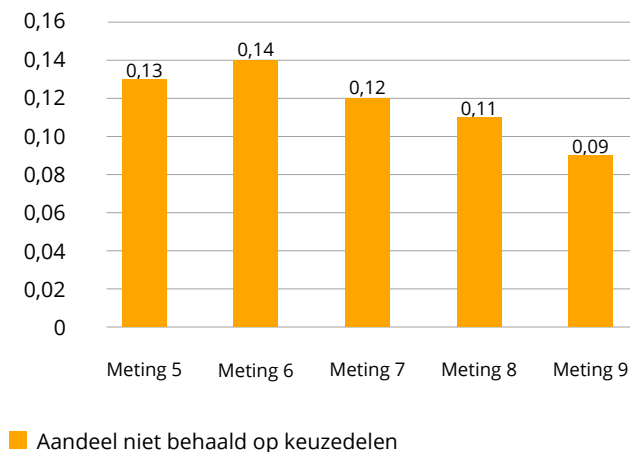
## 4 Resultaten voor keuzedelen

Op basis van gegevens uitgewisseld door onderwijsinstellingen met het rod is gekeken naar geregistreerde resultaten op keuzedelen. Het algemene beeld is dat keuzedelen niet of nauwelijks leiden tot lagere diplomaresultaten en dat studenten weer meer voldoen aan de uren die gelden voor de keuzedeelverplichting ten opzichte van de vorige meting.

### 4.1 Resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen

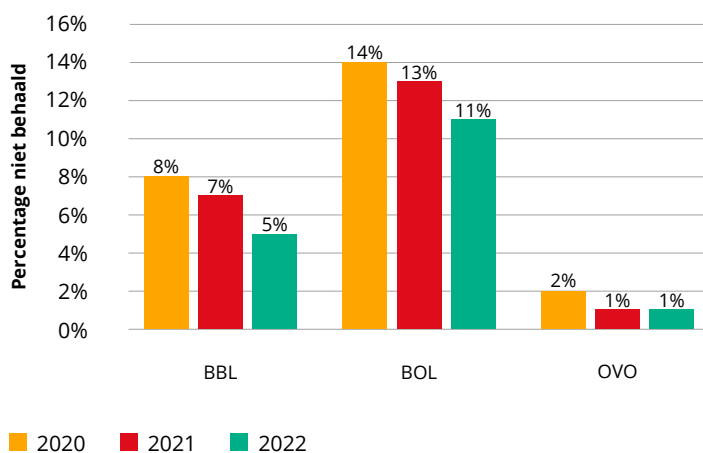
Het algemene beeld is dat keuzedelen geen grote blokkade vormen op het behalen van het diploma. En ook dat het percentage 'niet behaald' nog geleidelijk daalt. Het percentage studenten dat een onvoldoende resultaat behaalt daalt geleidelijk van 14 % bij meting 6 naar 9% bij meting 9 (Figuur 26).

Figuur 26 **Aandeel 'niet behaald' op keuzedelen**

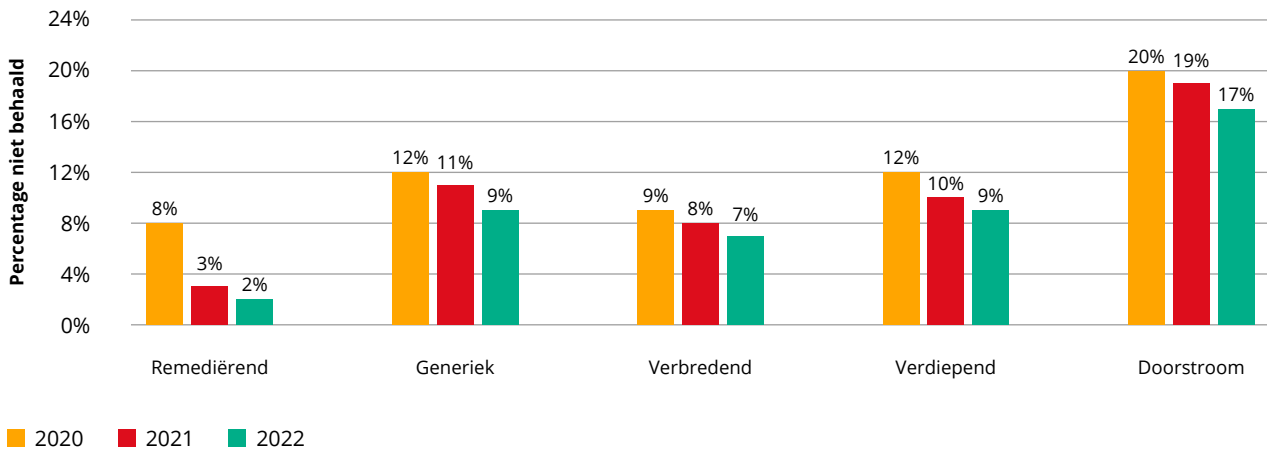


Per leerweg zie je een iets genuanceerder beeld (Figuur 27).

Figuur 27 **Resultaat op keuzedeel 'niet-behaald' per leerweg**



Het 'zakpercentage' ligt het hoogst bij de bol (11%) en het laagst bij de derde leerweg (OVO).

**Figuur 28 Aandeel resultaat 'niet behaald' per type keuzedeel**


Er is ook gekeken naar geregistreerde resultaten op type keuzedeel. Figuur 28 laat zien dat met name de resultaten behaald op keuzedelen gericht op doorstroom lager zijn dan op andere type keuzedelen. De grafiek laat zien dat dat ook al het geval was bij de vorige meting. Ook opvallend is dat er ook onvoldoende resultaten zijn behaald op remediërende keuzedelen.

Hieronder een tabel met daarin de keuzedelen met de laagste resultaten.

**Tabel 4 Keuzedelen met de laagste resultaten**

Keuzedeel	aandeel behaald	aantal studenten
K0714 Verdieping kosten in de bedrijfsadministratie	0 %	18
K0980 Centrifugaalpomp, storingsdiagnose en onderhoud	17 %	18
K1008 Voorbereiding hbo mechanica	19 %	54
K1288 Verdieping audiologisch advies	22 %	23
K0775 Permanence in de bedrijfsadministratie	24 %	17
K0762 Cloud en datacenter engineering	24 %	71
K1290 Cloud engineering	26 %	23

Dit zijn haast allemaal keuzedelen met een hoog theoretisch gehalte en vooral keuzedelen bedoeld voor niveau-4 en inderdaad: veelal (mede) gericht op verdieping en doorstroming naar het hbo.

#### 4.2 Resultaten behaald op keuzedeelverplichting

Om te voldoen aan de diplomaverplichting tellen niet alleen de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen. Je moet een voldoende halen op de keuzedeelverplichting. We zien dat meer studenten voldoen aan de uren die gelden voor de keuzedeelverplichting en wie volstaat heeft aan die urenverplichting ook doorgaans een voldoende haalt.

Hieronder nog eens de samenvatting van de slaag-zakregeling voor de keuzedeelverplichting.

De slaag- zakregeling:

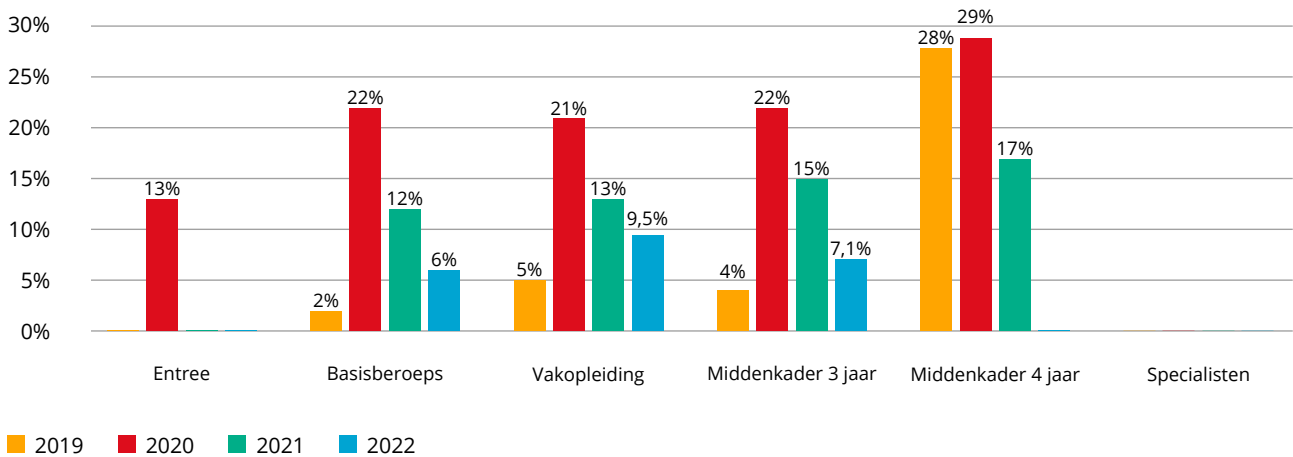
1. Het aantal gevolgde keuzedeel uren moet gelijk of groter zijn dan de omvang van de keuzedelenverplichting.
2. Voor tenminste de helft van het aantal gevolgde keuzedelen moet een voldoende behaald zijn.
3. Gemiddeld moet het cijfer voor de gevolgde keuzedelen een 6 of hoger zijn, waarbij geen van de cijfers lager dan een 4 mag zijn.



Er mag dus een onvoldoende behaald worden en er moet worden voldaan aan het aantal gevolgde uren. Dat aantal is afhankelijk van het type opleiding en varieert van 240 tot 960 uur. Die laatste categorie is in 2022 verdwenen. Bij vierjarige middenkaderopleidingen is de keuzedeelverplichting omlaag gegaan van 960 naar 720 uur. In de 9<sup>de</sup> monitor hebben we deze niet mee kunnen nemen als aparte categorie.

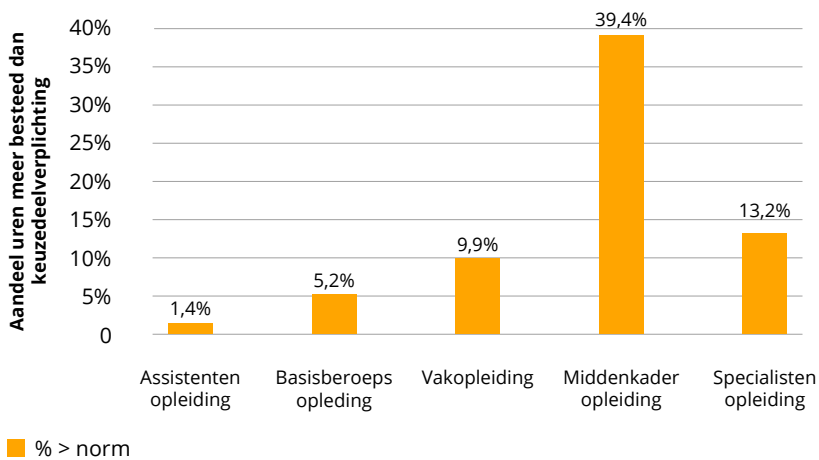
Figuur 29 laat zien dat ten opzichte van de vorige meting een kleiner aandeel studenten niet heeft voldaan aan de uren die gelden voor de keuzedeelverplichting. Bij de Entree-opleiding en de Specialistenopleiding hebben alle studenten voldaan aan de uren van de keuzedeelverplichting. Voor de vierjarige middenkaderopleiding is dat niet meer apart gemeten. Voor het overige zien we dat de percentages niet behaald zijn tot 6% bij de basisberoepsopleiding tot 9,5% bij de vakopleiding.

**Figuur 29 Aandeel studenten dat niet heeft voldaan aan uren keuzedeelverplichting**



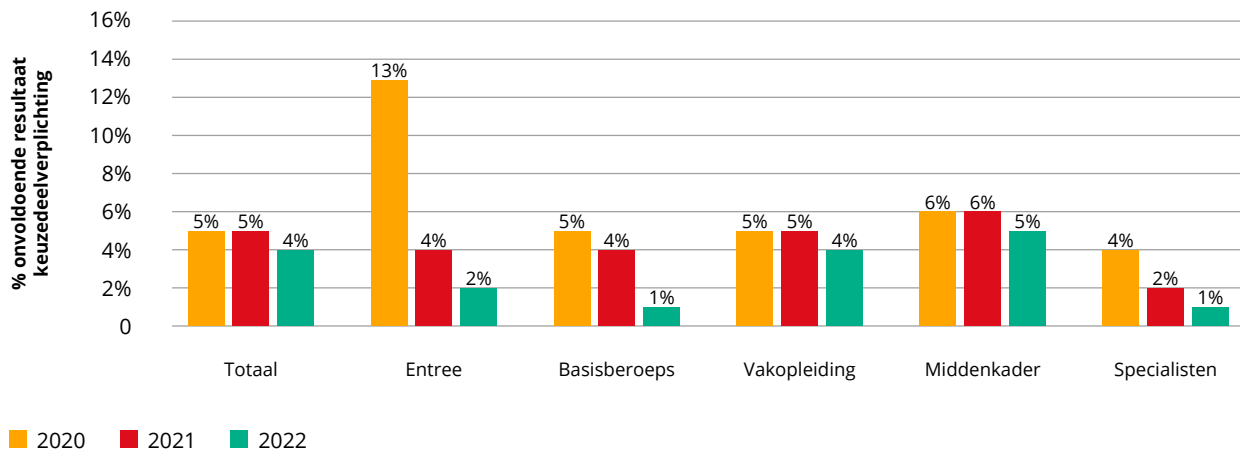
Naast studenten die te weinig uren hebben gemaakt zijn er ook studenten die meer uren hebben besteed aan de urenverplichting voor de keuzedelen. Figuur 30 laat zien dat dat percentage bij de middenkaderopleiding ligt op 39,4%. Als nuancering geldt daarbij dat hierin ook studenten meegeteld zijn voor wie de keuzedeelverplichting nog steeds 960 uur is.

**Figuur 30 Aandeel meer uren besteed aan de keuzedeelverplichting dan norm**



Wanneer gekeken wordt naar alleen de studenten die wel hebben voldaan aan de uren dan zien we dat weinig studenten zakken op basis van de keuzedeelverplichting. Dat is in lijn met de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen in de vorige paragraaf.

**Figuur 31 Aandeel studenten dat niet voldoet aan diploma-eisen op basis van keuzedeelverplichting**



Opvallend is de sterke daling bij de Entree-opleiding van het aandeel niet-geslaagden: een daling van 13% in 2020 naar 4% bij deze meting, waarmee die leerweg niet langer afwijkt van de andere leerwegen.

## 5 Bijlage 1: Verantwoording opzet onderzoek en gehanteerde begrippen

Sinds de introductie van de keuzedeelverplichting 2016 brengt de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) in samenwerking met eerst Herziening MBO en vanaf 2020 met SBB in kaart hoe het staat met de keuzedelen in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Deze 9<sup>e</sup> Monitor keuzedelen en certificaten is voor het eerst grotendeels uitgevoerd door SBB en heeft DUO daarbij een ondersteunende en aanvullende rol vervuld. In de monitor zijn vanuit verschillende invalshoeken gegevens over de keuzedelen bijeengebracht. Als eerste is vanuit SBB het keuzedelenregister samengesteld dat actuele informatie bevat over alle keuzedelen. Vervolgens zijn er via een enquête bij zowel bekostigde als niet-bekostigde mbo-instellingen gegevens verzameld door SBB over onder meer het aanbod van keuzedelen en certificaten bij deze instellingen en de keuze van keuzedelen door mbo-studenten. Tot slot heeft DUO vanuit de eigen registers informatie verzameld over de behaalde resultaten op de keuzedelen. Deze gegevens zijn gekoppeld en verrijkt met enkele gegevens uit het bestand met erkende opleidingscodes, het brinbestand en met gegevens uit eerdere monitoren keuzedelen.

De Monitor Keuzedelen bestaat uit de volgende deelproducten:

- De voorliggende Rapportage keuzedelen en mbo-certificaten
- Een Dashboard keuzedelen en mbo-certificaten
- Instellingsrapportages voor elk van de deelnemende onderwijsinstellingen
- Een Sectorrapportage ten behoeve van de sectorkamers en marktsegmenten.

### 5.1 Bewerking bronbestanden

Het keuzedelenregister is ingelezen en consistent gemaakt. Er is een selectie gemaakt op keuzedelen met begingeldigheid vóór 1 augustus 2022 (de peildatum van het huidige onderzoek). Als er meerdere waarden m.b.t. de eindgeldigheid van het keuzedeel voorkwamen in het keuzedelenregister, is er - indien mogelijk - geselecteerd op het record zonder datum, of anders op het record met de meest recente datum.

In het bestand met responsgegevens over het aanbod en de gemaakte keuzes is gecontroleerd of de kwalificatiecodes voorkwamen in het bestand met erkende opleidingscodes. Het bijbehorende kwalificatieniveau is overgenomen vanuit het bestand met erkende opleidingscodes.

### 5.2 Kwaliteit van de gegevens

De gegevens over het aanbod en de gemaakte keuzes zijn afkomstig uit een enquête. Niet alle instellingen hebben deelgenomen aan deze enquête. Dit betekent dat de werkelijke omvang van het aanbod en de gemaakte keuzes vrijwel zeker groter is dan gepresenteerd in de tabellen. In de respons van de instellingen kwamen incidenteel onzuiverheden voor: sommige keuzedeel- en kwalificatiecodes kwamen niet overeen met de keuzedelen en kwalificaties uit respectievelijk het keuzedelenregister en het bestand met erkende opleidingscodes. Bij een aantal instellingen lijkt het erop dat het responsformulier t.b.v. de registratie van gemaakte keuzes niet volledig of onjuist is ingevuld: deze instellingen gaven (aanzienlijk) minder gemaakte keuzes door dan vermoed mag worden op basis van het aantal inschrijvingen. Er is dan ook voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van deze gegevens.



### 5.3 Begrippen en definities

#### **Aanbod**

Het keuzedelenaanbod bestaat uit de keuzedelen die aangeboden worden door de opleiding en waaruit de mbo-student zijn/haar keuze kan maken. In de praktijk komt het soms voor dat instellingen keuzedelen bij opleidingen aanbieden die niet als combinatie opgenomen zijn in het keuzedelenregister van de SBB. In zulke gevallen spreken we van 'niet-gekoppelde keuzedeel-opleiding combinaties' in het aanbod.

#### **Basisberoepsopleiding**

Opleiding op niveau 2. Leidt op voor uitvoerende werkzaamheden (duur 2-3 jaar).

#### **Bestand met erkende opleidingscodes**

Register waarin alle beroepsopleidingen zijn opgenomen.

#### **Brinbestand**

Databestand dat instellingsgegevens bevat (zoals naam, code, type, adres) van alle onderwijsinstellingen in Nederland.

#### **Certificaten voor beroepsgerichte onderdelen**

Een certificaat dat verbonden is aan de beroepsgerichte onderdelen van kwalificaties. Certificaten voor beroepsgerichte onderdelen hebben een code beginnend met 'C'.

#### **Certificaten voor keuzedelen**

Sommige keuzedelen kunnen, na succesvolle afronding, resulteren in de afgifte van een certificaat. Dit worden 'certificaten voor keuzedelen' genoemd. In de regel betreft het keuzedelen die een meerwaarde hebben voor werkenden en werkzoekenden: ze hebben een zelfstandige betekenis op de arbeidsmarkt en bevorderen een bredere inzetbaarheid of betere toerusting op veranderende beroepsvereisten. De school kan alleen een certificaat uitreiken als er geen diploma is behaald. Behaalde certificaten worden door DUO geregistreerd in het rod en in het diplomaregister. De certificaten voor keuzedelen hebben een code beginnen met 'K'.

#### **Entreeopleiding**

Opleiding op niveau 1. Leidt op voor eenvoudig uitvoerende werkzaamheden (duur 0,5-1 jaar). Ook wel 'Assistentopleiding' genoemd.

#### **Gekoppelde keuzedelen (resultaten)**

Dit betreft keuzedelen die gekoppeld zijn aan een kwalificatie.

#### **Keuze**

Het keuzedeel/de keuzedelen die een mbo-student heeft gekozen.

#### **Keuzedeel**

Sinds de herziene kwalificatiedossiers vanaf 1 augustus 2016 maken keuzedelen deel uit van de beroepsopleiding, naast het basisdeel en het profieldeel. Binnen een gegeven opleiding ligt het basis- en profieldeel steeds vast. De keuzedelen zijn ter 'vrije invulling' van de student en zijn daarmee te zien als 'keuzevakken' gericht op verdieping en/of verbreding richting arbeidsmarkt en/of vervolgonderwijs.

#### **Keuzedelenregister**

Register van keuzedelen samengesteld door de SBB waarin alle wettelijk toegestane koppelingen tussen keuzedelen en kwalificaties zijn opgenomen, aangevuld met een aantal andere variabelen waaronder sector-kamer, marktsegment, penvoerderdossier en begin- en einddatum van de geldigheid van de koppeling.

#### **Kwalificatiecode**

Code van de opleiding. Ook wel erkende opleidingscode genoemd.



### **Leerweg**

Een mbo-student kan ingeschreven staan binnen de beroepsopleidende leerweg (bol), beroepsbegeleidende leerweg (bbl) of derde leerweg (ovo). In de tabellen waar het gaat over de (niet) behaalde resultaten wordt ook het type 'examenkandidaat' (ex) onderscheiden. Dit is niet zozeer een leerweg alswel een inschrijvingsvorm. Een inschrijving als examenkandidaat geeft geen recht op het volgen van onderwijs, maar enkel op het (opnieuw) afleggen van examens.

### **Losse keuzedelen (resultaten)**

Keuzedelen die niet gekoppeld zijn aan een behaald diploma.

### **Middenkaderopleiding**

Opleiding op niveau 4. Leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden met een brede inzetbaarheid of specialisatie (duur 3-4 jaar).

### **Niet-aangeboden keuzedeel**

Een keuzedeel dat wel voorkomt in het keuzedelenregister van de SBB, maar dat bij geen enkele mbo-instelling/opleiding terugkomt in het aanbod.

### **Niet-benut aanbod**

Keuzedelen die worden aangeboden door een bepaalde opleiding, maar door geen enkele student zijn gekozen.

### **Niet-gekoppelde keuzedelen**

Sinds oktober 2020 worden nieuwe keuzedelen niet meer gekoppeld aan kwalificaties. Dat betekent dat scholen de vrijheid hebben om zelf te bepalen bij welke opleiding ze deze keuzedelen willen aanbieden. Deze keuzedelen worden wel 'ontwikkeld voor' één of meerdere kwalificaties en hebben een sectorkamer als penvoerder. Uiteindelijk blijven de sectorkamers wel verantwoordelijk voor het onderhoud van de keuzedelen.

### **Niet gekoppelde keuzedeel-opleiding combinaties**

Combinaties van keuzedelen en kwalificatiecodes die voorkomen in het aanbod van scholen, maar die niet voorkomen in het keuzedelenregister.

### **Niveau**

Niveau van de opleiding. Ook wel 'kwalificatieniveau' genoemd. Het niveau van de opleiding wordt bepaald op basis van het bestand met erkende opleidingscodes.

### **Rod**

Register onderwijsdeelnemers (voorheen Bron). Het rod bevat de registratie van alle gegevens van leerlingen zoals behaalde resultaten en diploma's.

### **Resultaat**

Een gevolgd keuzedeel waarvan in het rod is vastgelegd of de student deze behaald of niet-behaald heeft. Resultaten van keuzedelen worden geregistreerd op het moment dat de student uitgeschreven wordt bij de mbo-instelling.

### **Sectorkamer**

In de sectorkamers maken onderwijs en bedrijfsleven sectorspecifieke afspraken over de uitvoering van de wettelijke taken, waaronder afspraken die betrekking hebben op het onderhouden van de kwalificatiestructuur van het mbo.

### **Soort keuzedeel**

Er zijn vijf soorten keuzedelen: remediërend, generiek, verbredend, verdiepend en doorstroom.

### **Specialistenopleiding**

Opleiding op niveau 4. Leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden met een brede inzetbaarheid of specialisatie (kopstudie van 1 jaar).



### **Studiebelastinguren**

De omvang van een (onderdeel van een) opleiding uitgedrukt in aantal benodigde studie-uren. De studiebelasting van een jaar voltijdstudie is 1.600 uur. Een vierjarige opleiding kent dus een studiebelasting van 6.400 uur. Keuzedelen kennen een studiebelasting van 240, 480 of 720 uur.

### **Type instelling**

Het type mbo-instelling, bijvoorbeeld een roc-instelling of aoc-instelling.

### **Vakopleiding**

Opleiding op niveau 3. Leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden (duur 2-4 jaar).

### **Gebruikte afkortingen**

- aoc - agrarisch opleidingscentrum (met voortgezet onderwijs)
- bol - beroepsopleidende leerweg
- bbl - beroepsbegeleidende leerweg
- dov - doveninstituut
- DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs
- erk - erkende instelling
- ex - examenkandidaat
- hbo - hogeschool
- ovo - overig voltijdsonderwijs
- odt - overig deeltijdsonderwijs
- rod - register onderwijsdeelnemers
- SBB - Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
- roc - regionaal opleidingscentrum
- nbi - niet bekostigde instelling (synoniem met 'erkende instelling, erk').

## 6 Bijlage 2: Overzicht meerjarig niet benutte keuzedelen

Deze lijst laat zien welke keuzedelen tenminste vier jaar achtereen niet opgenomen zijn in het aanbod van scholen die mee hebben gedaan aan de monitor keuzedeel en waar ook geen resultaten op behaald zijn. Op basis hiervan liggen ze voor om uit gefaseerd te worden door sectorkamers.

Code	Keuzedeelnaam	Sectorkamer
K0734	Onderhoud, herstel en keuring van recreatievoertuigen, geschikt voor niveau 3	MTLM
K0754	Verdieping bootsman	MTLM
K0755	Verdieping dekman (break-bulk)	MTLM
K0756	Verdieping radioman-dek	MTLM
K0154	Grond- en detailpatronen voor schachtonderdelen maken	Spec Vakm
K0166	Onderwerken vervaardigen	Spec Vakm
K0213	Artikelkennis juweliersbedrijf	Spec Vakm
K0477	Handgraveren II	Spec Vakm
K0863	Historische vleugels en piano's	Spec Vakm
K1032	Verdieping hout: massief houten constructies	Spec Vakm
K1033	Verdieping hout: vormgeven met digitaal gestuurde machines	Spec Vakm
K1038	Verdieping leer: keersoufflé	Spec Vakm
K1041	Verdieping leer: rugtas	Spec Vakm
K1045	Verdieping textiel: ontwerpen en vervaardigen gelegenheidshoed	Spec Vakm
K0078	Organiseren van gladheidbestrijding	TGO
K0115	Verdieping kunststofvloeren	TGO
K0127	Voorbereiding op Gezel dekvloerenlegger (niveau 3)	TGO
K0173	Specialisatie KCA en asbest	TGO
K0220	Betonreparatie	TGO
K0427	Inzetbaarheid en optimalisatie AMBOR materieel	TGO
K0688	Meubels en (scheeps)interieurs plaatsen	TGO
K1089	Werken volgens onderhoudsfilosofie MSG-3	TGO
K1091	Betonstaal hechtlassen in de fabriekshal	TGO
K1101	Kennismaking met aangrenzende stukadoorswerkzaamheden	TGO
K1125	Optic manufacturing	TGO
K1126	Optical engineer	TGO
K0045	Gevelonderhoud	VGG
K0172	Schoonmaken van rollend materieel en bussen	VGG
K0379	Verdieping personeelsgesprekken	VGG
K0474	Inleiding in de voedingstechnologie	VGG
K1074	Bedrijfseconomie geschikt voor niveau 3	VGG
K1103	Nature art	VGG



## 7 Bijlage 3: Deelnemers monitor keuzedelen

ROC Albeda College	roc
Landstede	roc
C I B A P	vak
STC	vak
ROC Friese Poort	roc
Grafisch Lyceum R'dam	vak
ROC Graafschap College	roc
ROC Midden Nederland	roc
ROC Ter AA	roc
mboRijnland	roc
Zadkine	roc
ROC van Flevoland	roc
ROC Gilde Opleidingen	roc
Noorderpoort	roc
Curio	roc
ROC Tilburg	roc
Summa College	roc
Vista College	roc
ROC Nijmegen	roc
Scalda	roc
ROC Drenthe College	roc
ROC van Amsterdam	roc
Regio College	roc
ROC Mondriaan	roc
STOC	nbi
ROC van Twente	roc
MBO Utrecht	roc
MBO Amersfoort	roc
zone.college	aoc